

Sfinga a Grál

Ernst Uehli

Pojetí vývoje podle Ernsta Haeckela je přes svoji plodnost odsouzeno k tomu, aby se stalo strnulým, neboť je zasazeno do nedostatečné půdy. Bylo zformováno na základě přírodovědecké zkušenosti. Souhrn smyslově pozorovaných skutečností nebyl proniknut souhrnem přiměřených idejí. Člověk vyvodil dalekosáhlé důsledky z pouhé zkušenosti, místo aby je vyvodil ze zkušenosti proniknuté ideami. Neomezené schopnosti a možnosti, skrývající se v podstatě vývoje, se však nevážou na pouhou empirii, na pouhou zkušenost, neboť tento skrytý vývojový prvek není přítomen ve světě jevů jako empirie, nýbrž jako idea, a tuto ideu je nutné prožít zkušeností.

Pojetí vývoje zbavíme jeho empiricko-mechanických pout teprve tehdy, najdeme-li ztracenou stopu člověka v pokračování empirické fylogenie ve fylogenii kosmické.* Má-li se se zřetelem na původ člověka správným způsobem spojit zkušenost a idea, musí být pojetí vývoje neomezeně rozšířeno směrem do duchovna; ovšem tak, aby empirie, zkušenost nebyla popřena, nýbrž potvrzena. Do moderního přírodovědeckého chápání vývoje je tedy nutné pojmout jako fylogenetickou ideu *Sfingu*, má-li toto pojetí prokázat své neomezené schopnosti a možnosti nejen pro minulost, ale i pro budoucnost. Vyvodíme-li z pojetí vývoje, poutaného na zkušenost, závěr pro budoucnost člověka se stejnou důsledností, jak to učinil Haeckel ohledně původu člověka, pak jsme oprávněni předpokládat, že budoucí lidské potomstvo by se nutně vyvíjelo směrem ke zvířecí říši. Haeckelova fylogenie nás nevede k ničemu jinému, než abychom pro budoucnost člověka předpokládali něco jiného, než co Haeckel považuje za rozhodující pro minulost: fylogenie směrem z minulosti je základem fylogenie do budoucna. Ztrácí-li se stopa člověka po první cestě - v minulosti - ztrácí se tato stopa též na cestě druhé - do

* *Fylon* = ř. rod, kmen; *gen* - od *gignomai* = ř. rodím se, vznikám; *fylogenie* - nauka o vzniku lidského rodu. (Pozn. překl.)

budoucná. Chceme-li uniknout tomuto rozporu, musíme se obrátit na Sfingu.

Je zcela jasné, že lidstvo pak s oblibou poukazuje na svůj zvířecí původ, ba dokonce je hrdé na to, že dospělo až tak daleko; avšak je méně ochotné připustit takovéto důsledky pro budoucnost. Tomu se ovšem vzpírá cit. Tento cit je právě tak správný jako sen o Sfinze. Avšak na Sfingu se v tomto případě nelze obrátit, neboť nám podává poučení jen o původu člověka. Kam je nutné se obrátit, chceme-li se dozvědět něco o příštím vývoji lidstva?

Čtyřčlennost Sfiny se v křesťanské esoterice objevuje - a je nanejvýš důležité uvědomit si tuto skutečnost - jako jednotlivé podoby této čtyřčlennosti, jako býk, lev, orel a člověk. Ke každému ze čtyř evangelistů bývá přiřazována takováto jednotlivá podoba jako takzvaný symbol, k Matoušovi člověk, k Lukášovi býk, k Markovi lev a k Janovi orel. V umění raného křesťanství, například v mozaikách Mauzolea Gally Placidie, byly místo čtyř evangelistů znázorňovány jejich čtyři symboly.

Lze namítnout, že symboly těchto čtyř evangelistů nebyly převzaty od Sfiny, nýbrž ze starozákonního Ezechielova vidění. To také nechceme popírat, neboť Ezechielovo vidění bylo snem o Sfinze. Toto Ezechielovo vidění se ovšem významným způsobem liší od egyptského snu o Sfinze, který se vytvořil v postavu s tělem, složeným z částí býka, lva a orla a s lidskou hlavou. To, co zřel Ezechiel, byla bytost povahy cheruba: s obličejí, z nichž každý nesl podobu člověka, býka, lva a orla. Vpředu obličej lidský, vpravo lví, vlevo býčí a dozadu orlí. Povahu této cherubské bytosti nacházíme ztělesněnu v umění raného křesťanství. Člověk je okřídlenou andělskou bytostí. Tři zvířata mají aureolu. Ezechielovo vidění lze potud nazvat snem o Sfinze, pokud je fylogenetickým, to jest viděním, které se vztahuje k vývoji lidské podoby. Sen o Sfinze však po stránce fylogenetické přichází v úvahu jen pro vývoj lidské podoby v minulosti. Ezechielovo vidění naproti tomu fylogenetický spojuje minulost s budoucím vývojem člověka. Ve vidění se zjevují tři zvířata jako tvářnost, nikoli jako tělo, jak tomu je u Sfiny.

Toto Ezechiellovo vidění v určitém smyslu nachází svou nápodobu, své potvrzení v jednom z nejgeniálnějších uměleckých snů křesťanské epochy. Výrazu „umělecký sen“ je zde použito v příbuzném smyslu s Ezechiellovým viděním a snem o Sfinze, třebaže s nimi není na stejném stupni. Je to *Poslední večeře* Leonarda da Vinci. V každé z těchto čtyřikrát tří skupin uředníků se jednotlivá tvářnost z Ezechiellova vidění stala historickou skutečností. Co žije v lidské, býčí, lví a orlí tvářnosti Ezechiellova vidění jako duchovní tvořivé síly, je ztvárněno a nově shrnuto ve čtyřech skupinách uředníků. Avšak tyto čtyři skupiny uředníků se navzájem nespojují v podobu minulosti člověka, ve Sfingu, nýbrž vrcholí jako podoba budoucího člověka v postavě jejich Mistra. Nalézáme-li směrem do minulosti stopu člověka v jeho původu od Sfingy, tak ji směrem do budoucna nacházíme v postavě Mistrově. Mistr těchto dvanácti uředníků zaručuje budoucí vývoj nikoli jen jako čistě lidský, nýbrž jako vývoj povznesený nad lidství, který bude mít pro budoucno vliv na vnější podobu člověka. *Poslední večeře* Leonarda da Vinci je umělecké ztvárnění snu o Sfinze, směřujícího však do budoucna. Zvířetník, ze kterého se čtyři skupiny kosmických sil spojily v podobu Sfingy, má ve dvanácti uřednících svůj lidsky-historický výraz v prostoru. Každý z těchto uředníků odpovídá jednotlivé podobě zvířetníku. Mezi nimi zaujímá zrádce Jidáš z Iškariotu místo Štíra. Mistr je pak slunečním bohem Ra-Harmachis, jenž se stal člověkem, který si během vývoje světa vytvořil lidskou postavu jako obraz sebe sama, aby pak mohl vzít tuto lidskou postavu na sebe. Sluneční bůh pak stvořil Sfingu. Sfinga je tajemstvím původu člověka ze slunečního Slova. Pak se stalo sluneční Slovo samo člověkem.

V kruhu uředníků, kteří jsou shromážděni při Večeři a účastní se umývání nohou, dostalo se kosmické fylogenii Sfingy možnosti, aby byla lidsky viditelnou. Vývoj lidstva se zhustil v sestavu, která vznikla jen jedenkrát a nikdy se již neopakuje a které se dostává ve dvanácti uřednících s jejich Mistrem světodějinného výrazu. Kruh při Poslední večeři je zvířetník v podobě lidí. Tento kruh

učedníků se člení ve čtyři souhrnné skupiny kosmických sil cherubského původu, seřazené podle charakteru člověka, býka, lva a orla. Uprostřed je Mistr, který všechny shrnuje v sobě. Učedníci jsou jednotlivými články. Mistr je sám kosmickým člověkem.

Po Mistrově pravici je skupina Janova s Petrem a Jidášem. Proč Leonardo da Vinci sdružil Jidáše s Petrem a Janem v jednu skupinu? V Poslední večeři lze odhalit ještě mnoho hlubokého významu. Lidstvo pozná, že v Petrově skupině je jako velkolepý obraz zaznamenána důležitá část jeho vlastních dějin.

V Leonardově *Poslední večeři* je ve svém vyvrcholení zachycena zmíněná kosmicko-lidská sestava, která vznikla jen jednou a v této podobě se nikdy nevrátí. Dvě Mistrova slova naznačují tento vrcholný okamžik: „Ten jest.“ V nejbližší chvíli se tato sestava neodvolatelně uvolňuje. Jidáš Iškariotský opouští tento kruh. Mystérium na Golgotě se začíná.

Jaký význam má mystérium na Golgotě ve své souvislosti s fylogenetickým tajemstvím Sfingy? Znamená záchranu člověka jako takového. Oběť krve chrání člověka před budoucím poklesnutím ve zvířecí stav. Je jen důsledné, jestliže na základě přírodního nazírání poutaného jen na zkušenost a tvrdícího, že člověk pochází z řady zvířecích předků, dospívá toto přírodní vědění i k názoru, že v průběhu budoucího vývoje člověk opět zmizí ve zvířecí říši.

Používáme-li důsledně dnes platné přírodovědecké metody, bude člověk jako takový jen pouhou epizodou všeobecného vývoje, pokud pojetí vývoje nebude proniknuto duchovností směrem do minulosti i směrem do budoucna v oblast duchovna. Při takovémto zduchovnění tohoto pojetí není zapotřebí vyjít za hranice zkušenosti, tato zkušenost však bude produčovněna ideami, které v ní získávají podobu danou zkušeností. To platí pro minulost. Budoucí vývoj však přetvoří část, existující nejprve jen jako idea, poněmáhu v obsah zkušenosti.

Lidstvu se dostává dvojího svědectví o duchovně-kosmické fylogenii, že totiž v průběhu vývoje tu byl člověk jako duchovní míra ve všech útvarech, které podmiňují jeho vývoj, a že v této úloze tu

bude člověk i v budoucnu. Pro předkřesťanskou dobu je tímto svědectvím Sfinga, pro dnešní a budoucí vývoj je to *Grál*. Sfinga a Grál nutně dávají pojmu vývoje v moderní přírodní vědě duchovní realitu a nosnost. Co je skryto v podstatě vývoje jako neomezená schopnost, neprojeví se pak již v hypotetickém charakteru, nýbrž v charakteru, který je dán skutečností. Přírodovědecký předpoklad o zvířecím původu lidí je tedy správný, použijeme-li jej místo na minulost na budoucnost, aniž bychom při tom počítali s novým fylogenetickým tajemstvím Grálu. Kdyby Grál nebyl pro lidský vývoj realitou, nýbrž pouhým bájně-fantastickým výmyslem, kdyby se neměly objevit účinky působení Grálu v lidském vývoji, člověk by v budoucnu skutečně klesl na úroveň zvířete, a to i se zřetelem na svou vnější podobu. Jisté přírodovědecké hypotézy o osudu lidstva a Země, jako například teorie o tepelné smrti, ukazují, k jakým názorům musí člověk dospět, pokouší-li se určit budoucnost lidstva a Země bez působení Grálu. Grál však brání nejen poklesu lidstva na úroveň zvířete, nýbrž zabráňuje i tepelné smrti Země a zničení lidského rodu.

Lidská tvář Sfingy připomíná sestup, při kterém v průběhu *vývoje* lidstvo stále více zapomínalo tajemství svého slunečního původu a osvojovalo si dogma materialistického světového názoru o zvířecím původu člověka. Toto dogma přírodních věd značí nej- hlubší místo tohoto sestupu.

Grál zahazuje vzestup lidstva. Není vzestupu, není-li v nějaké formě viditelně či neviditelně spojen s působením Grálu. Mezi sestupem a vzestupem se sluneční Slovo stalo člověkem. Mezi Sfinvou a Grálem se objevuje historická Večeře dvanácti učedníků s jejich Mistrem nikoli jako časové, nýbrž jako duchovní rozhraní. Poslední večeře je světodějinným dějem, jímž nastává vystřídání Sfingy Grálem. Od této doby již Sfinga nemá nic, co by dávala jako hádanku a žádala na ni odpověď. Velká záhada vývoje je rozřešena. Nová záhada začíná, a tou je tajemství Grálu.

Podobně jako tajemství Sfingy je i tajemství Grálu spojeno s podobou člověka. Tak jako podoba člověka v minulosti - jak nám to ukazuje obraz Sfingy - nebyla vždy táž, nezůstane táž ani v

budoucnu. Grálem začíná fylogenie vzestupu. Zabrání-li působení Grálu, aby lidstvo kleslo na úroveň zvířete, pak na druhé straně způsobí, že lidstvo do sebe opět přijme zvířecnost. Působení Grálu dá člověku schopnost, aby na sebe opět vzal a usmířil osud, spočívající v tom, že ze sebe zvíře vypudil a zanechal ho za sebou na vývojové dráze. Člověk musí s pomocí Grálu v sobě samém zvíře vykoupit, chce-li usmířit osud být zvířetem jako tíživou vinu světa. Tento skutek nemůže vykonat bez Grálu.

Isis měla měsíční srpek nad svou hlavou, Madona na tomto půlměsíci stojí. Isis a Madona, Sfinga a Grál obepínají světové tajemství lidského bytí.

Chce-li přírodní věda odhalit tajemství vzniku člověka v minulosti, musí se obrátit na Sfingu. Chce-li probádat fylogenetický základ budoucího vývoje, musí si dát pomoci Grálem. Tím by se přírodní věda stala opatrovatelkou největších světových tajemství a dostalo by se jí přímo posvátného významu.